

Zdeněk K. Slabý

SETKÁVÁNÍ POTKÁVÁNÍ

*Listování
v osudech 2*

Zdeněk K. Slabý
SETKÁVÁNÍ POTKÁVÁNÍ
Listování v osudech 2

- Jan Alda ▪ Mira Alečkovič ▪ Vachtang Ananjan ▪ Barbara Bartos-
-Höppner ▪ Sergej Baruzdin ▪ Hans Baumann ▪ Rachil Baumvol
▪ Jaroslav Bednář ▪ Kamil Bednář ▪ Adolf Branald ▪ František
Branislav ▪ Jerzy Broszkiewicz ▪ Karl Bruckner ▪ Josef Brukner
▪ Marie Budíková ▪ Emil František Burian ▪ Gennadij Cyferov
▪ Jan Čarek ▪ Nikolaj Čerkasov ▪ Kurt David ▪ Heinrich Maria
Denneborg ▪ Miloslav Disman ▪ Viktor Dragunskij ▪ Jan Drda
▪ Ladislav Dvorský ▪ Ladislav Dvořák ▪ Friedrich Feld ▪ Vera Ferra-
-Mikura ▪ Emil Filla ▪ Miroslav Florian ▪ František Flos ▪ Jaroslav
Foglar a Hoši od Bobří řeky ▪ František Freiwilling ▪ František
Gottlieb ▪ Josef Guggenmos ▪ René Guillot ▪ Jindřich Hilčr
▪ Ota Hofman ▪ Jindřich Hořejší ▪ Egon Hostovský ▪ Tomáš Hrách
▪ Luděk Hulan ▪ Eiichi Chino ▪ Tomiko Inui ▪ Otakar Jeremiáš
▪ Karel Kachyňa ▪ Karel Kapoun ▪ Erich Kästner ▪ Edmond Konrád
▪ Vladimír Kovářík ▪ Miloš V. Kratochvíl ▪ Zdeněk Kriebel ▪ Adolf
Kroupa ▪ James Krüss ▪ Oldřich Kryštofek ▪ František Kubka
▪ Josef Lada ▪ Alena Ladová ▪ Kamil Lhoták ▪ Werner Lindemann
▪ Astrid Lindgren ▪ Mira Lobe ▪ Miloš Macourek ▪ Desanka
Maksimovič ▪ Vlastimil Maršíček ▪ Josef Otakar Masák ▪ Alexander
Matuška ▪ Dana Medřická a Václav Vydra ▪ Willi Meinck ▪ František
Mikolášek ▪ Rudo Moric ▪ Jan Noha ▪ Karel Nový ▪ Sergej Obrazcov
▪ Uriel Ofek ▪ Ivan Olbracht ▪ Josef Pacovský ▪ Eduard Petiška
▪ Benno Pludra ▪ Bohumil Polan ▪ Ján Póliak ▪ Ivan A. Pyrjev
▪ Václav Rabas ▪ Světlá Žáková-Štrupová

Z. K. Slabý v karikatuře S. Jasnika

Zdeněk K. Slabý
SETKÁVÁNÍ POTKÁVÁNÍ
Listování v osudech 2

Vydání knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky

copyright © Zdeněk K. Slabý, 2017

ISBN 978-80-7511-375-7

ISBN 978-80-7511-376-4 (epub)

ISBN 978-80-7511-377-1 (pdf)

František Branislav napsal v „Přátelském pozdravu Janu Aldovi“: „Život je tak krásný, je dobře ho žít! Jen kdyby čas tak neutíkal!“

Jan Alda, vlastním jménem Alexandr Hořejší, se narodil 26. února 1901 v Praze, působil jako novinář, učitel (na Slovensku, Podbořansku a posléze v Praze) a jako pracovník Výzkumného ústavu pedagogického, v první polovině padesátých let minulého století byl vedoucím redaktorem v SNDK, krátký čas i tajemníkem sekce literatury pro děti při Svazu čs. spisovatelů.

Řetěz, kterým byl básník připoután k domovu „jako květ k obloze májové deštěm lan“, byl ukut pevně. Něha matčina, pracovitě ruce otcovy, sourozenecké pouto sklenuly už v dětství duhu, k jejíž pastelové měkkosti se Alda neustále vracel, aby v ní čerpal jemné zamyšlení i prostý půvab svého verše. Protiklad bulvárů, pro něž se nehodil, a domova, ve kterém jako v Pandořině skřínce jsou ukryty všechny půvaby života, zazněl už v básnickové prvotině *Na promenádě* (1926) a prolínal celou jeho další tvorbu. Domov, do jehož jistot disharmonicky zazněla v letech dvacátých bída, dostal brzy širší platnost vlasti. O tuto vlast se chvěl, když se nad ní skláněl příkrvok okupace.

Když nacisti v roce 1938 zabírali české pohraničí, byl mezi těmi, kdo se museli vystěhovat do vnitrozemí, také Jan Alda. Svou zkušenost sdělil v básni „Květinám, jež jsem otrhal“, zařazené do sbírky *Duha nad námi*:

„Mé hvězdy pozemské, jediné z hvězd,
jež hladíval jsem, prsty kolébal,
vás všechny otrhal jsem, já se bál
a žálil, aby nikdo vplést
do věnců nemohl vás k ověnění
tanků a pušek, jícnu děl,
před kterými sám padnouti jsem chtěl
a navždy splynout s milovanou zemí.
Vašemu osudu jsem záviděl.“

V jedné vzpomínce Alda citoval slova S. K. Neumanna, která mu řekl srpnového jitra roku 1939 v Bylanech: „Méně metafor a více konkrétního má být v básni. Báseň musí být jasná a čistá stavba bez lešení.“ Můžeme být i opačného názoru, nicméně právě Aldovy verše se nikdy nevystavovaly na odiv hýřivou obrazností. Jejich cudnost, čistota a přímost bývala někdy chápána jako chudoba – neoprávněně, neboť básnickova osobitost byla v citlivě vroucím zachycení chvíle, ve sdělení intimního prožitku. Proto nepotřeboval podléhat výkyvům burzy poetických mód.

Nebyl básník patosu a velkých slov; kde opomněl kotvu osobního zážitku a chtěl se vyslovit k obecnějším tématům, ztrácel jistotu. Naopak jeho drobné básnické střípky leckdy vyzněly s širší společenskou platností.

Alda podobně jako v poezii pro dospělé po sobě nezanechal ani v tvorbě pro děti rozsáhlé dílo. V jeho dětských knížkách, střídmych co do rozlehlosti i námětové obsáhlosti, však opětne nezapadá slunce jeho mladosti, poněvadž je zpřizvučněno citovostí a citlivostí, která byla pro jeho verše charakteristická.

Připomínám si dva jeho aforismy, které napsal na téma dětství a dětská literatura. První: „Dětská duše je křehká jako gramofonová deska. Stačí malý úhoz, aby se porušila.“ A druhý: „Ať je poezie pro děti jako třpytná rosa, která osvěžuje jejich srdce a dá mu bohatě rozkvést a omamně se rozvonět!“ Jsou příznačné pro Aldův životní i umělecký názor.

Šel nenápadně životem i literaturou. A přece jsme si po jeho odchodu najednou uvědomili, že nám tu chybí, že postrádáme jeho úsměv, laskavá slova i drobné veršované žertíky, kterými potají obohacoval nudné spisovatelské konference. Vzpomínám si na takové veršování, jímž si posetkl na jednu svou recenzentku:

„Kdyby tvé básničky
zdobily kytičky,
jistě by raději
měly tě kritičky.
Nediv se proto tak,
že na tě chmuří zrak. –
Příště se polepši,
bude to naopak.“

A takto reagoval Alda na diskusní příspěvek Jana Čarka při sympóziu:

„Do diskuse o dětské literatuře
S vaší literaturou, dětičky,
to z kopce jde, soudí Čarek,
vždyť letos nás krmili chlebičky
a loni dávali párek.“

Střídmost, skromnost, nenápadnost – to byla epiteta, která ho provázela snad po celý život. Až příliš jsme si na ně zvykli. Ale Aldovy knížky měly svou osobitost, básník jimi sděloval své životní zkušenosti, aniž pošilhával po díle jiných. Jasnozřivě to ocenil Ivan Diviš, když napsal v roce 1961: „Aldova tvorba ani neulétá po šílených tečnách, ani se v ní nesnášejí krahujci, ani tam nekřeše dláto do dolmenu. Jeho verše jsou blízké řeči písňové, maminkovské, spolehlivé a osvěživé oblasti, jeho básně by se přece mohly velmi dobře a prima vista zpívat, nebo i pobroukávat. Jdou – až na výjimky – v nepřerušené netrhané linii, jako nakresleny jedním tahem drolivou hrudkou na půdu vesnického dvorku, na stromovou kůru, na lavičku v parku nebo na zeď chlapecké rozpomínky. Jsou to místy až holé poetické věty, někdy zcela neúmyslně a strživě účinně nehledanou naivitou a zadíváním na jev, který byl již přece tisíckrát předtím a odjinud vysloven.“

Znali jsme se ze schůzek redakční rady *Mateřídoušky*, vybral si mě, abych mu napsal předmluvu k výboru básní, který mu vyšel roku 1956 v Československém spisovateli, rád zašel do redakce *Zlatého máje* na kus řeči. Ale téměř pokaždé naše setkání končilo jeho návrhem: „A nezaidem si ještě někde na decátka?“ Zemřel po krátké nemoci 30. října 1970 v Praze ve věku 69 let a na jeho parte čteme: „Chtěl bych se vrátit, ještě chtěl bych žít.“ Škoda, Jene, že si spolu na to decátka vína už nezajdeme...

Takto se Alda vrátil do svého dětství, když jsem ho požádal o rozpomínku:

„Barrandova ulice na Smíchově je ze všech nejkrásnější, protože jsem se v ní narodil a prožíval v ní bezstarostná dětská léta. Kéz by nikdy nezapadlo oslnivé slunce mé mladosti!

Kouzlo venkova nahrazovala městskému dítěti nedaleká Kinského zahrada. Když v máji rozžehla své květy, naše ulička se až zalykala vůní. Z druhé strany zpívala Vltava. Mezi vrásčitými akáty na nábřeží, které rozpínaly nad chodci bělostné baldachýny květů, jsme často prodlévali nebo jsme postávali u železného zábradlí a sledovali nakadeřenou hladinu řeky, zdobenou vodními ptáky, zadumanými rybáři, veselými loďkami a parníčky. Po dřevěném můstku jsme se dostali z nábřeží na Židovský ostrov, kde bývala jednou do roka slavná pouť. Nádherný kaleidoskop exotických bud a stánků s nedostupnými pamlsky a hračkami, kolotoči a houpačkami, střelnice-mi a divadélkem s morčetem. Ale žel, za dva krejcarý se mnoho nepořídilo. Rodiče nemohli být štědrější, když nás bylo doma pět, dvě sestry, dva bratři a já nejmladší.

O něco dále za naší ulicí dýmaly Ringhofferovy továrny, kde můj otec pracoval jako truhlářský dělník. Jaký to býval svátek pro mne, když mi přinesl špalíčky, z kterých jsem mohl stavět nádherné stavby podle svého srdce!

Dosti široký chodník podél tehdejších Albrechtových kasáren byl naším zamilovaným hřištěm. Kolikrát jsme dychtivě hledivali železnými mřížemi na rozsáhlý kasárenský dvůr. Cvičili tam vojáci nebo tam vyhrávala břeškná kutálka, chystající se na nějakou oslavu. Kolikrát jsme těmito mřížemi (díky naší útlosti) tajně prolézali a vybírali z vyzděné jámy na popel všelijaké krabičky, prázdné náboje či odložené tuby zubních past. Nad měšce zlata cennější bývaly naše kapsy!

Nikdy mi však z mysli nevymizí melancholický hlas trubačovy táhlé večerky, když svolávala vojáky na kavalce do ztemnělých kasáren. Také mně končil den a teprve tehdy se mi opravdu zavřely oči, když se neviditelné její struny přestaly chvět.

Jaká to bývala rozkoš, když jsem se z chodníku díval na mašínující vojáky a naslouchal přesnému rytmu jejich okovaných bagančat.

V naší uličce, tak bohaté na dojmy, se mohla blahodárně rozvíjet dětská fantazie, a nemohla ji utlumit ani chudoba proletářského života.

První krůčky vedly právě touto ulicí, dvorkem pod kůlnou s naším vlastnoručně zhotoveným loutkovým divadélkem a malou kuchyňkou doma, kde se u vytržení poslouchaly maminciny líbezné vyprávěny. Maminka po celý život nepřestala milovat knihy a všechno krásné a ušlechtilé.

A to jsem zdědil, v tom jsem pokračoval a rozdával, každým rokem bohatší. Vždyť život je tak štědrý, mnohotvárný a krásný.“

K tomuto rozechvělému vzpomínání připojil i dodatkové ohlédnutí za bratrem Jindřichem Hořejším, kterého uctíval:

„Můj bratr Jindřich byl z nás nejstarší. Bylo nás pět dětí. Krom něho a mne ještě jeden bratr a dvě sestry.

Měli jsme se vzájemně rádi – a když jsem později poznal jiné rodiny, nikde nebyly vztahy sourozenců k rodičům vroucnější než u nás.

Tak nás vedla naše líbezná, prostá maminka, která se s námi všemi učila od první třídy obecné školy až po maturitu. Milovala knihy až do konce života, vdechovala nám víru a radost v život. Její balzamická slova bývala mnohdy jediným lékem pro naše strasti vezdejší, ač jsme už byli dospělí.

Jindřich hned po maturitě na malostranské reálce se vydal pěšky do Paříže. Chtěl se vyanit z těsné kazajky rakouské monarchie, lákala ho Sorbonna v městě světél, kde později studoval národohospodářské vědy.

Bydlili jsme tenkrát na Smíchově v Barrandově ulici. Byl jsem ještě hodně malý, ale pamatuji se, jakou mívala maminka radost, když došel od něho dopis. Bylo u nás hned světleji a radostněji!

Po čase jsme se přestěhovali do Vlašské ulice na Malé Straně.

Tehdy se nám vážně roznemohl tatínek. Dlouho ležel. Nakonec dostal těžký zápal plic. Lékař k němu denně docházel a posléze připravil maminku na nejhorší. Telegrafovala Jindřichovi.

A tak se poprvé v roce 1910 vrátil z Paříže domů.

Stále vdychu vidím maminku, jak mu šla naproti, když mne předtím vystrojila do svátečních šatů. Neměl jsem doma stání. Ustavičně jsem vybíhal z domu a rozhlížel jsem se po malostranském Tržišti.

Čekání bylo nekonečné. Až pojednou, když jsem se toho nejméně nadál, uslyšel jsem maminčin hlas. Běžel jsem k ní. Vedle ní stál vysoký, štíhlý mladý muž.

Byl to můj bratr Jindřich, kterého jsem vlastně až dotud ani neznal. Naše setkání jsme zpečetili slzami radosti.

Když navštívil lékař druhého dne otce, podívoval se změně, která se s ním udála. Jeho stav se značně zlepšil. Třetího dne nám pak lékař sdělil, že se stal prostě zázrak a že tatínek je již mimo všechno nebezpečí.

To Jindřichův příchod způsobil tento zázrak.“

Jan Alda

Z DOPISŮ JANA ALDY

„Lidové noviny

V Praze dne 30. III. 1951

Milý Zdeňku,

posílám Ti báseň pro sborník. Budeš-li mít nějaké výhrady, sděl mi to laskavě do redakce.

Upřímně Tě pozdravuje

Tvůj

Alda“

„Milý Zdeňku,

prosím Tě, neztrať mi knížky. Jsou to jediné mé exempláře.

Honzu králem Ti věnuji.

Upřímně Tě pozdravuje

Tvůj Alda

21. II. 1953“

„Alespoň chvíli

Postačí někdy slůvko vroucí,

teplý stisk dlaně,

aby radostněji tlouci

mohlo srdce drané,

aby se oči rozzářily

nadějí novou,

abys alespoň chvíli

žil vlahou a křišťálovou.

Jan Alda

28. IV. 56“

„Pro rok 1959 připravuji výbor ze svých veršů pro děti s názvem *Šťastnou cestu*; dále spolupracuji na Honzákově knize *Život zvířat* jako textový upravovatel.

Odpusťte, že neprozrazuji další chystané práce, poněvadž bych je už potom sotva dokončil.

Jinak *Zlatému máji* přeji z celého srdce, aby hodně nových autorů se na nás usmívalo z jeho stránek.

Jan Alda

3. X. 58“

Věnování v básnické sbírce *Alespoň chvíli* (Československý spisovatel, 1960):

„Milému

Z. K. Slabému

prvnímu hlubšímu posuzovateli mé poezie

vděčně Jan Alda

18. května 1960“

„V Praze dne 15. června 1960

Milý Zdeňku,

pro sborník Ti posílám:

12 svých básní: Slunečnice, Prší, Strašák v poli, U Tebe v dílně, To je tak málo, Domove líbezný, Rackové, 9. květen, Školačka, Dítěti, Božena Němcová, Republice do nového roku – 12 str.

medailonky:

Z mého dětství – 2 str.

Můj bratr básník Jindřich Hořejší – 2 str.

Vzpomínka na Jiřího Wolkra – 2 str.

Setkání se St. K. Neumannem – 2 str.

aforismy:

O dětské literatuře – 1 str.

Srdečně Tě pozdravuje

Tvůj

Jan Alda,

Praha 6–Břevnov

Bělohorská 1427/100

Celkem 21 příloh“

„V Praze dne 7. března 1966

Vážení soudruzi *Zlatého máje*,

co nejsrdečněji Vám všem děkuji za blahopřání k mým narozeninám

a upřímně Vás pozdravuji

Váš Jan Alda“

Jan Alda zemřel 30. října 1970 v Praze.

Mira Alečković

Mira Alečković se narodila 2. února 1924 v srbském Novém Sadu, vystudovala filozofickou fakultu, převážně se věnovala poezii pro děti a mládež, viz například sbírky *Tri proleća* (Tři jara, 1949) nebo *Tragovi bez stopa* (Šlěpěje beze stop, 1952). Z pozdějších let pocházejí knížky *Zvezdane balade* (Hvězdné balady, 2000) či *Kesten detinjstva* (Kaštan dětství, 2004). Irena Wenigová o jejích verších napsala, že „vynikají prostotou, deskriptivností a senzitivností“. Ona sama mi sdělila: „Pro mne jako pro spisovatelku je pochopitelně těžké odpovídat na otázku o vlastní tvorbě, bojím se, abych v hodnocení nebyla buď příliš kritická, nebo příliš nekritická. Jediné, co mohu ze zkušenosti říci, je to, že mě více než kterákoliv pochvalná kritika potěšil a pomohl mi spontánní bezprostřední zájem mladých čtenářů, kteří přicházeli do styku s mými knihami. Jejich uznání mi byla nejmilejší a jejich připomínky jsem vždy přijímala co nejvážněji. Myslím, že by to mělo platit pro každého spisovatele, který své knihy věnuje mládeži, totiž že názor čtenářů hraje rozhodnou úlohu v naší tvorbě, protože jejich názor je čistý a zbavený všech konvenčností, do kterých kritici často zabředávají. Mé první knihy jsou věnovány mým nejhlubším životním zážitkům v době národnosvobozenecké války. Děti si je oblíbily, ale poznala jsem u nich, že i ony mají dost tíživých vzpomínek a že by si přály knihy rozjasněnější, aby se rozptýlily a zasmály.“

Jako šéfredaktorka časopisu *Zmaj* spoluurčovala vývoj literatury pro mládež v někdejší Jugoslávii, nezastírala snahu o umělecké soupeřnictví s Desankou Maksimović, nicméně její popularity nedosáhla. Byla jednou z prvních, která podpořila ideu mezinárodního symposia o dětské literatuře v Praze: „Takovým setkáním by bylo možno rychleji překlenout hranice pro dobré knihy. Věřím, že by takové setkání urychlilo jinak dlouhou dobu, potřebnou k tomu, aby se dobrá kniha pro děti nebo pro mládež stala vlastnictvím i dětí a mládeže jiného národa.“ Právě při pražském sympóziu jsme se seznámili, o čemž svědčí dopisy z let 1964 až 1968.

Vedle sbírky novel *Stříbrné vlasy* je například autorkou románů *Zašto grdiš reku* (Proč haníš reku, 1955) a *Zbogom, velika tajno*, (Sbohem, veliké tajemství, 1958). Zařadil jsem ji do výboru *Bílé vrány aneb Pojďte si vymýšlet, pojdte si hrát* v roce 1975. Zemřela 27. února 2008.

Z KORESPONDENCE MÍRY ALEČKOVIĆ:

„Zmaj, Beograd, Francuska 31 / i na některých dalších dopisních papírech/
Bělehrad, 24. VII. 1964

Vážený a milý soudruhu Slabý,

překvapuje mě, že se neozýváte, a obávám se, zda se snad neztratil můj dopis, poslaný do redakce *Zlatého máje*. Já jsem totiž hned odejela s dítětem k moři a nechala jsem dopis sekretářce, a ta je teď na dovolené, ale vím, že vždycky byla přesná, a věřím, že ho poslala. Bojím se, že nenapsala správnou adresu, a proto nedošel.

Teď jsem našla v notesu Vaši adresu a chci Vás znovu pozvat, abyste přijel do Jugoslávie. Máte u nás v redakci honorář za výbor povídek a básní českých a slovenských autorů pro děti a určitě ho máte ještě u nějaké redakce, aby vám ho dali, až přijдете.

Soudruhu Svobodovi také uveřejníme několik básní, také on by za ně mohl dostat honorář, jestliže přijede, jak mi říkal.

Každopádně by bylo dobré, abyste se ohlásil, kdy dorazíte, protože jsem často na cestách, a Desanka Maksimović i já bychom si přály, abychom se s Vámi viděly.

Očekávala jsem slíbené příspěvky pro *Zmaj*, ale dodnes jsem je nedostala, tak Vás prosím, abyste je poslal nebo přinesl s sebou.

Myslím na Vás, Vaši krásnou Prahu a naše rokování o literatuře po děti a všechna přátelská setkání

přátelsky Vás pozdravuje a očekává Váš příjezd

Mira Alečković“

„24 – VIII – 64 Bělehrad

Drahý příteli Slabý,

mám radost, že přijedete Ty a soudruh Svoboda do Bělehradu, ale 9. září nebudu v Bělehradu, musím zůstat s dítětem ve Venkovuni do 14., 14. se vracím do Bělehradu. Byla bych ráda, kdybyste přijeli o nějaký den později, nebo kdybyste zůstali, dokud se nevrátím. Nejlepší by bylo, kdybyste dorazili 15., já bych vám zařídila pokoj na Svazu spisovatelů, pokud se mi ohlásíte do 3., 3. odjízďím z Bělehradu, tam je levně, pokud není zadán, mají jenom dva pokoje.

Pro každý případ jsem řekla svému sekretáři v redakci *Zmaje* Malovićovi, aby napsal nějaký honorář za Tvůj výbor poezie a prózy. Pravděpodobně to bude pro Tebe 30 000 / ale z toho se odečítá daň 13 %, zbude 27 000 a něco, pro Svobodu za několik básní – za dvě strany *Zmaje* 15 000 dinarů. Ovšem básně nemáme, honem je pošlete, představ si, ty, které mi Svoboda dal (knihy) i knihy, které jsem dostala darem od různých spisovatelů (A. Barto, Gamarra, Kassil, Japonka, Svoboda a další), mi nedošly poštou, zůstaly, aby mi je redaktori *Pionýra* poslali – nevím, co se stalo, malíř Nesvadba je měl dát do *Pionýra*, osobně jsem mu je dávala do auta. Dodnes nedošly. Ani Ty jsi neposlal výbor, proto určitě přines, až přijedeš, několik básní a několik povídek různých spisovatelů. Za to Tě čeká honorář, a protože jsme zatím toho moc nepublikovali z vaší literatury, je dobře, že to napravíme.

Byla bych ráda, kdybychom se setkali a kdybych vás mohla pohostit ve svém domě. Napiš ihned, kdy přijedete, pozdravuje vás oba.

Mira Alečković“

„Všem redaktorům *Zlatého Máje* nejlepší přání k Novému roku 1965

Mira Alečković

Zmaj, literární časopis pro děti“

„Bělehrad, 15. III. 1965

Redakci *Zlatého máje*

Vedoucímu redaktorovi Vl. Stanovskému

Praha

Drazí přátelé,

na váš dopis jsem neodpověděla, protože jsem byla delší čas ve Francii a moji osobní poštu sekretářka redakce neotvírá. Proto odpovídám se zpožděním, nikoli však s menším přáním vašemu návrhu mezinárodní konference dětských časopisů, kterou určitě podpoří

mnohé časopisy u nás i v dalších zemích, a zvláště *Zmaj*, který je jediný dětský literární časopis u nás.

Přeju mnoho úspěchů v práci Vám, soudruhu Stanovský, i soudruhu Slabému, a přátelsky Vás zdravím.

Mira Alečkovič“

„29 – VII – 65 Bělehrad Rd. Zmaje Francuska 31

Drahý příteli Slabý,

v těchto dnech jsem se vrátila z kongresu Pen klubu do Bělehradu a prohlédla jsem si nejnovější číslo Vašeho *Zlatého máje*. Nedivte se, že jsem číslo neotevřela dříve, dítě jsem vezla na operaci, pak jsme byli u moře, nato jsem odejela na kongres – a tak jsem teprve nyní přečetla *Zlatý máj*, který mě vždycky potěší.

Ste stále aktuálnější a máte stále více spolupracovníků a to je dobře. Vidím, že jste stihli napsat i o knize *Spisovatelé o sobě*, uveřejnit anketu *Cicibanu* a množství zajímavých materiálů. Zajímavý je i článek Kuliczkovské – ta o mně napsala velice pěknou recenzi před třemi lety ve Varšavě, když vyšel můj román *Sbohem, veliké tajemství* v Polsku. Je výborné, že jste obsáhli mnoho zemí.

Zvláště se mi líbí cyklus básní E. Schmidtové – *Fialové mládí*. Prosím Vás, pošlete mi její adresu a vyřídíte jí mé pozdravy. Něco z její tvorby sama přeložím pro *Zmaj*.

Slyšela jsem od Mirka, že v září přijedete. Protože odjíždím kolem 10. do Bulharska a měsíc tam zůstanu v Sofii a Varně, kam vezu matku a dcerku na prázdniny, tak Vás prosím, abyste sdělili mé sekretářce do Zmaje, kdy dorazíte, a ona mi o tom dá zprávu. Doufám, že to nebude před 10. zářím, chtěla bych, abyste se v redakci setkali s našimi spolupracovníky, neznámějšími spisovateli pro děti.

Posílám Vám svoji nejnovější knížku – poemu – jestli se Vám bude líbit, můžete o ní napsat. Vyšla v koprodukcí nakladatelů ze 4 republik ve 4 republikových jazycích a 2 jazycích národnostních menšin nezávazně v nákladu 60 000 a je téměř vyprodaná. Je to poema – proti didaktické pedagogice bez fantazie, pedagogice nudy, černo-bílého, jsme – nejsme. Byla bych ráda, kdyby se Vám líbila a kdybyste ji přeložil do češtiny.

Pozdravujte, prosím Vás, soudruha Stanovského, a Vy přijměte moje srdečné přátelské pozdravy

Mira Alečkovič“

/Pohled: Vladimír Kirin – Šiptarski narodni ples – Kosovo i Metohija. Beograd 2. I. 1966/

„Soudruh

Zdenek Slabý

Praha 5 Smichov

Lesnicka 8

Šťastný Nový rok a mnoho úspěchů v práci i literatuře přeje

Mira Alečkovič“

/Pohled: Beograd – pogled na trg Marksa i Engelsa. Beograd 5. I. 1967/

„Red. *Zlaty Maj*

soudruzí Vladislav Stanovsky a Zdenek Slaby

Národní tř. 14

Praha 1 /přepsáno: Praha 4 Nusle, U Libušiných lázní 5/
Mnoho štěstí v 1967 *Zlatému máji* i Vám osobně a na shledanou koncem ledna v Praze.
S pozdravem redakce *Zmaje*
Mira Alečková“

„Bělehrad, 9 I 1967

Drahý příteli Zdeňku Slabý,
koncem ledna navštívím Československo, Bratislavu i Prahu, a potom cestuju do Beče (Vídne) za doktorem Bambergerem.

Přála bych si, abych se s Vámi v Praze setkala a abych navštívila *Zlatý Máj*.

Do Prahy jedu, abych dovezla materiály pro výměnu s vaším *Pionýrem* a *Ohníčkem*, jakož i do vašeho Státního nakladatelství dětské knihy, ale moc bych si přála setkat se s přáteli ze *Zlatého máje*.

Psala jsem Vám, že dorazím dříve, ale měla jsem operaci oka, a tak jsem cestu musela odložit.

A teď se Vám musím přátelsky pochlubit, získala jsem za minulý rok první cenu a zlatou medaili za poezii v Pistoji (Firenze – Itálie) v mezinárodní soutěži časopisu *Tutti gli Uomini*, jakož i cenu – prémie Sovětského Pionýra za báseň „Zvezdana bajka o Vjazmi“, pro kterou hlasoval největší počet dětských čtenářů jako za báseň roku.

Jinak jsem napsala nový román pro děti a novou sbírku lyriky pro dospělé i pro malé děti, knížku, kterou vydává můj bývalý podnik, kde jsem byla ředitelkou – (Danilo Grujić).

Pozdravujte, prosím Vás, soudruha Vladislava Stanovského, soudruha Jana Vladislava, soudružku Evu Bergmanovou a našeho společného přítele soudruha Svobodu.

Srdečně Vás pozdravuje a na shledanou

Mira Alečková

P. S. Posílám Vám několik básní a jednu povídečku, abych toho neposílala moc poštou, až přijedu, donesu ještě něco. Pokud Vám to nečiní potíže a našli byste něco, co by se hodilo k tisku – nějaký autorský honorář se na cestě vždycky hodí. Pokud by Vám to bylo zatěžko, prosím Vás, abyste mi odpustili takové obtěžování „privátního charakteru“. Do Prahy dorazím buď 26., nebo 27. ledna. Do té doby srdečný pozdrav a na shledanou, ty básničky, pokud se Vám líbí, můžete dát do *Ohníčku* a ty pro malé do *Mateřidousky*.“

„Drahá soudružko Bergmanová a drahý soudruhu Slabý,
obdržela jsem knížku, kterou jste mi poslali, *Vzít osud do svých rukou*.

Je zajímavá, jako je zajímavé téma „dítě a literatura.“

Lituji, že jsme se při mém pobytu v Praze nesetkali, byla jsem tam krátce a věřila jsem, že se alespoň předposlední den sejdem, jak mi sliboval soudruh Jiří Havel.

Ani soudružku Slabou jsem nezastihla v její redakci a nemohla jsem jí ani předat svůj dárek.

Až přijedu příště, nechci, aby se to dalo v rychlosti, ponechám si na Prahu několik dní, abych mohla vidět všechny svoje přátele.

Proмінte, že jsem vám dopis neposlala už dříve a že jsem vám nepoděkovala za knížku, ale při návratu z Prahy, na cestě z Vídně jsem měla neštěstí, zlomila jsem si pravou ruku, podstoupila jsem dvě operace a teď po tři měsíce musím nosit ruku v sádře od prstů po ramena, tak musím psát levou rukou a to je obtížné.

Pozdravuji vaši redakci i Vás srdečně a přátelsky.
Vaše
Mira Alečkovič“

/Pohled: Beograd – Narodni muzej, Prepolovljenje praznika, ikona, XVII v./
„Redakci Zlatého Máje, soudruhům Vladislavu Stanovskému, Zdeňkovi Slabému
přeje šťastný nový 1968
Mira Alečkovič“

/Pohled: Kijev – stolica USSR, Goszdarstvennyj universitět imeni T. G. Ševčenko. Kijev 2.
II. 68/
„Redakce Zlaty Maj
Praha
Narodni třída
Čechoslovakija /přepsáno na Praha 5 Smíchov, Staropramenná 12, přepsáno na Praha
4 Nusle U Libušiných lázní 5/
Drazí přátelé Stanovský, Slabý,
dnes jsme na vás vzpomínali s Bohdanem Čalým – v Moskvě s Aleksejevem – z *Dětské
literatury*. Vy první jste začali mezinárodní spolupráci ve *Zlatém máji*. Mnoho nových
úspěchů všem a pozdrav
Mira Alečkovič“

Že sledovala proměnlivost světa, a tím i literatury, velmi pozorně, o tom svědčí její stať „Najít v dětech strunu citu“, kterou mi poslala už v roce 1965. Myslím, že stále platí její slova: „Údělem nových generací je negovat staré, a stejně je to i s literaturou. Chce jako dítě v pubertě negovat své rodiče, učitele, celou společnost a vytváří si svůj svět a bouří se proti všemu, dokonce i proti zkušenostem, které později, když vykristalizuje, od svých předchůdců přijímá.

Určitě jste se setkali se čtrnáctiletými, kteří říkají v podstatě toto: Vy jste byli jiní. Vaše doba byla jiná. Dnes není čas na sentimentalitu, něžnosti a velkou lásku. Proč přinášet oběti pro druhé? Všichni se dnes zatahují do své ulity. Dnes lidé žijí jen pro sebe, jsou egoističtí a taky rozumnější a chladnější než vy, fantastové a revolucionáři. Ve vaší době se umíralo za revoluci a za přítele, ale dneska spolu drží jen malé děti, a taky jen chvíli. Jak člověk začne růst, začne se zároveň druhému odcizovat...

Tisk mnoha zemí se tímto odcizením mladých lidí už zabývá, není to však řešení. Tento únik do vlastního nitra, víra pouze ve vlastní rozum a intelekt je nemoc nejen citu, ale vůbec současného světa.

Škola preferuje vědu a rozum, společnost ji podporuje svou potřebou hospodářskoekonomického rozvoje, a proto není divu, že takto smýšlejí děti těch, kteří bojovali za revoluci... Možná, že by stačilo najít v dětské duši strunu, na kterou jsme pozapomněli...

Jestliže škola v tomto směru ještě zaostává a společnost není zatím schopná požadavky mladých plně uskutečnit, co potom dělá rodina, rozbitá klasická rodina? Zaměstnaní rodiče? Dávají dětem dost tepla a něhy? A co literatura a umění vůbec?

Když literatura ozbrojí dítě jasným pohledem a zdravým citem, když se dítě s její pomocí nebude cítit ztracené před vědou a technikou, když se nebude trást před chladem betonu a oceli, potom spisovatelé splnili vnitřní imperativ, který jim dává jejich umělecké svědomí.“

Vachtang Ananjan

Arménský spisovatel Vachtang Ananjan se narodil 8. srpna 1905 ve vsi Šamachjan, dříve Poghoskilisa, nyní předměstí Diližanu. Aby pomáhal chudé rodině, stal se pasáčkem. Žil v Jerevanu. Navštěvoval stranickou školu, byl funkcionářem na vesnici, od roku 1923 zemědělským korespondentem novin, pak redaktorem deníku *Mačkal*, spolupracovníkem komsomolského periodika *Avangard*, za války, do které se přihlásil jako dobrovolník, byl vojenským dopisovatelem z kavkazské fronty. Knižně vydal své prózy s válečnou tematikou v roce 1947. Po válce se stal spisovatelem z povolání.

Od roku 1927 napsal asi pět set loveckých (a šíře: dobrodružných) povídek, které vycházely jak v časopisech *Pionér*, *Družnyje rebjata* a *Murzilka*, tak knižně (první knížka s touto tematikou – *V ohnivém kruhu* – se objevila už v roce 1931). Za svého pobytu v Československu se zajímal o naši přírodu a seznámil se s myslivci, se kterými se vydal na lov. I tyto dojmy můžeme najít v jeho tvorbě.

V českých překladech vyšly knihy *Na břehu Sevanu* (Sevani apin, 1952) a *Zajatci pardálí souťsky* (Hovazadzori geriner, 1959) a rovněž tři lovecké povídky ve sborníku *Dech arménské země* (1951). Ananjanova popularita vzrůstala zejména díky atraktivním dobrodružným námětům, leckdy (například v knižnici KOD) suploval nedostatek této literatury u nás. Souborně byly jeho povídky obsaženy v šestisvazkovém souboru *Lovecké povídky* (Vorsordaka patmvackner), šest svazků čítají rovněž Ananjanovy *Spisy*, vydané v letech 1968 až 1971. Naučný charakter má jeho pětidílná encyklopedie *Svět zvířat Arménie od dávných časů po naše dny* (1961 – 1971).

Vachtang byl vyznamenán Řádem cti, dvakrát Řádem Rudého praporu práce. Oba romány pro mládež, které u nás vyšly, získaly nejvyšší ocenění v soutěžích.

O svých názorech na svět dobrodružství mi napsal:

„Jistěže je mnohem snazší psát samoúčelná dobrodružství, líčit vzrušující děje a situace tak napínavé, až se čtenáři srdce zachvěje a dech se zatají úzkostí a netrpělivostí. Ale kde je život, kde je účel, kde je myšlenka? I u nás vyšlo několik knih tohoto druhu. Ale neměly úspěch, lidé nepřijali vlídně knihy toho typu. Naši lidé se zabývají budováním nového života, nového světa a žádají po spisovatelích, aby používali svého pera a svého umění k onomu vznešenému zápasu. Ovšem, lze líčit neobyčejná dobrodružství, která budeš číst se zatajeným dechem. Náš bohatý život a náš každodenní zápas s přírodními silami poskytuje k podobným knihám bohatou látku. Ale musíš psát tak, aby to, co napíšeš, mělo náležitý význam, aby to přispívalo k obohacení čtenářových vědomostí, aby ho to vyzbrojovalo pro zápas s přírodou, aby to v něm upevňovalo vše nové, abychom v něm pěstovali schopnost být statečným a překonávat obtíže.

A tak i lovecké povídky, jichž jsem napsal takové množství, nejsou pouhým popisem přírodních jevů naší země, třebaže v tisku mě přehnaně označují za „pěvce arménské přírody“. Nejde mi o samoúčelné popisování přírodních krás. Seznamuji čtenáře s přírodními silami své země, přičemž chci působit na jeho charakter, tak aby mu bylo snáze vést boj s těmito silami, aby se lépe uměl zúčastnit našeho úsilí o využití těchto sil.“

Z DOPISŮ VACHTANGA ANANJANA:

„Drazí přátelé z časopisu *Zlatý máj*,
posílám vám žádané údaje. Děkuji za to, že jste se rozhodli zařadit mne do Slovníku.
Z Arménie doporučuji obrátit se na výtečné dětské autory:
Chažak Gjulnazarjan – píše povídky a romány pro chlapce. Jeho adresa: Jerevan, ul.
Komitasa 16, kv.69.
Karen A. Simonjan – píše fantastické povídky a romány. Adresa: Jerevan 15, ul. Krasnoj
armiji 15, red. časopisu Pioněr.
V. Ananjan“

„Drazí přátelé!
Dozvěděl jsem se, že v minulém roce byly na stránkách vašeho časopisu publikovány
moje povídky i portrét.
To číslo jsem neviděl. Jestli je to možné, pošlete mi jeden výtisk.
Vachtang Ananjan
Mé knihy přeložené do češtiny:
Na břehu Sevanu
Zajatci Pardálí soutěsky
Moje adresa: Jerevan – 15, Paronian 1/12, Armenia (SSSR)
21. 4. 73“

Vachtang Ananjan zemřel 4. března 1980 v Jerevanu. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež 1. Zahraniční spisovatelé*, který vyšel v Praze roku 2007, se o něm nezmiňuje.

*Vachtang Ananjan s jedním z hrdinů svých Loveckých povídek –
českým lovcem Antonínem Průchou.*

„Jsem právě kdesi uprostřed čtyř kozáků, kteří táhnou proti Kučum chánovi, ve své fantazii jsem přeskočila čtyři sta let zpět, v sázce je dobytí Sibíře, nebo vidím irské rybáře na západním pobřeží, kteří zachraňují své bárky v ,zátoce černého člunu‘ před bouří; zrovna v tom okamžiku bych měla uklízet? Ne. Je mnohem důležitější, abych napsala, jak je to s ohněm, který nechce hořet v rašelišti, abych sledovala, kam se ubírá medvěd, nebo abych vyprávěla o malém Aljošovi, který svým vnitřním zrakem vidí čarodějnice a víly a zlé duchy. (Je ovšem jisté, že to piščí matky mají těžší než piščí otcové, protože mají minimum času pro sebe, na matce zůstává veškerá péče o rodinu. Proto potřebuji k napsání prvních dvou třetin každé knížky přibližně osmnáctkrát tolik času než pro třetinu poslední – pak už se nedám rušit – a pokaždé se divím, že jsem zase jednu knihu dopsala.)

Zrovna tak se divím, že se vždy znovu pouštím do dobrodružství napsat knihu, když přece dobře znám těžkosti, které mě čekají: například okamžik, kdy se příběh ocitne na mrtvém bodě, nebo svou vrozenou lenost, která číhá na každou takovou překážku. Ve chvílích, kdy bych měla rukopis dokončit, mi přijde každé zdržení vhod. Třeba návštěva nebo pozvání na besedu.

Besedy s dětmi mám ráda. Člověk tu uslyší nesmírně mnoho věcí – od dětí a poradaatelů i ode všech ostatních dospělých, kteří jsou tu náhodou přítomni.

„Proč píšete historické knihy?“

„Protože je pro mne historie právě tak živá jako přítomnost a protože ráda uvažuji o lidech, jak se vyrovnali se svou dobou. Především lidé mě zajímají.“

Děti chtějí vědět i ledacos jiného: jak dlouho trvá, než napíšu knihu, a také – protože jsou realističtější – kolik peněz za ni dostanu. Dojemně starostlivá byla otázka jednoho malého chlapce, protože v ní vyjádřil své vlastní obavy, které pociťuje při psaní slohových úloh: „Ale co děláte, když píšete a píšete a kniha pořád není plná?“

Při těchto besedách se mnohému přiučíte; absolvovala jsem jich už značný počet, a proto také už nevěřím nikomu, kdo tvrdí, že knihy pro mládež jsou zbytečné, protože ,starší děti‘, tak asi od dvanácti let, přecházejí k literatuře pro dospělé. Vlastně jsem tomu nikdy nevěřila. Ne proto, že jsem chtěla dál psát knihy pro mládež, ale právě proto, že jsem se svými posluchači, kteří byli přesně tak staří, tolikrát hrála tuto hru na otázky a odpovědi. (Je škoda, že přítom alespoň jednou nebyl někdo z těch lidí, kteří hovořivají o ,zbytečnosti knih pro mládež‘.)

Po takových přestávkách, vyplněných besedami, se ráda vracím ke svému psacímu stolu, zvláště od té doby, co jsem se odstěhovala na vesnici, která má pouze čtyři sta obyvatel. Přestěhovala jsem se tam ze svého bývalého bydliště, protože tamější okruh přátel byl už natolik velký, že jsem se nemohla dostat k psaní.

Přesto mi má představa dokonalého klidu tak docela nevyšla. Avšak přátelé teď vyhledávají náš ,Medvědí kout‘ /autorka pojmenovala své sídlo v Nottensdorfu Haus am Bärenwinkel/ pouze tehdy, když něco určitého chtějí; proto lze návštěvy omezit na přijatelnou míru. Zato se teď u mne hlásí jiní návštěvníci. Těch pár agentů s vysavači nebo s mýdlem, kteří zazvonili u našich dveří, když jsme bydleli ve městě, to byla mizivá menšina proti lidem, s nimiž přijdu do styku nyní. Za prvé mají čenich loveckého psa a zadruhé se řídí starým selským pravidlem: na vesnici je vždycy někdo doma, i kdyby to měla být jenom babička. Většinou zaklepou rovnou na okenní tabulku.